

РЕЦЕНЗИЯ

От: профд-кн Бистра Николова Боева, заслужил професор, УНСС,
Научна специалност "Световно стопанство и МИО"

Относно: конкурс за **доцент** професионално направление 3.8 Икономика, научна специалност Световно стопанство и МИО/международен бизнес – глобални вериги на доставка/ обнародван в ДВ бр.69 от 25.08.2017

1. Информация за конкурса

Конкурсът е обявен за нуждите на катедра МИО факултет Международна Икономика и Политика на УНСС съгласно Решение на АС №1./2юли 2017. Участвам в състава на научното жури по конкурса съгласно Заповед №2236./24 октомври 2017. на Ректора на УНСС.

2. Кратка информация за кандидатите в конкурса

По конкурса документи е подал *единствено главен асистент д-р по икономика Доброслав Емилов Моллов катедра МИО и бизнес, факултет МИП УНСС.*

Кандидатът по конкурса притежава необходимата образователна квалификация: има дипломи за бакалавър и магистър по МИО, както и степен д-р по икономика. Трите образователни степени са получени по специалност МИО в УНСС. Има трудов стаж като консултант и бизнес аналитик/2002-2008/. След успешно приключване на обучението си и придобиване на научна степен д-р по икономика е назначен за асистент/2009година/, старши асистент/2010/ главен асистент/2010/ към катедра МИО и Бизнес във факултет Международна Икономика и Политика, УНСС. Първоначално води упражнения, а впоследствие чете лекции пред бакалаври и магистри. Владее чужди езици-испански, английски, италиански и руски. В справката са посочени областите, в които кандидатът е водил част от упражненията. Отбелязани са само упражненията и лекциите, водени в периода, в който кандидатът е главен асистент.

3. Изпълнение на изискванията за заемане на академичната длъжност

Преподавателската и изследователската дейност на кандидата отговаря на установените количествени и качествени критерии. Това е видно и от становището на Съвета по хабилитация на УНСС. Съветът по хабилитация дава положително становище за откриване на конкурс за доцент/препис извлечено от 16.05.2017/.

Оценка на учебно-преподавателската дейност за всеки кандидат поотделно

Главен асистент д-р Моллов следва пътя на асистент, старши асистент и главен асистент. Налице е линия на положително утвърждаване на кандидата

както по отношение на водените от него семинарни занятия, така и лекционни курсове в ОКС бакалавър и ОКС магистри. Езиковите му познания позволяват да води лекции на английски език. Нямам лични впечатления от преподавателската му дейност по посочените, водени от него упражнения и лекционни курсове.

4. Кратка характеристика на представените научни трудове/публикации

Кандидатът по конкурса участва с **двадесет публикации** - две монографии, един учебник, четири съвместни публикации на университетски проекти, три самостоятелни статии и една в съавторство, както и осем самостоятелни доклада и три в съавторство, представени на университетски, национални и международни научни форуми. **Прецизно** е направен списъкът на трудовете, както и техните резюмета.

Академичното израстване на кандидата може да се проследи и чрез тематичните направления в публикациите по конкурса: в областта на международния мениджмънт и управление на знанието, международна конкурентоспособност и вериги на доставка вкл. глобални вериги на доставка. Това, което е съществено и е добре още тук да се отбележи е извършеният преход в изследователското развитие на кандидата **за сравнително кратък период**. Ранният етап в неговото развитие - темата на докторската дисертация, публикации след защитата №2, №4, №10, №18 и №19 са посветени на **управлението на знанието в рамките на ТНК**.

Останалата част от представените публикации е посветена **на веригите на доставка, на глобалните вериги на доставка и на тяхното управление**. Коректно е да се заяви, че натрупаният изследователски задел от ранния етап умело се включва и в при изследването на веригите на доставка, както и на глобалните вериги на доставка. Обстоятелство, което допринася за успешното изясняване на интердисциплинарните измерения на тематика по веригите на доставка и глобалните вериги на доставка.

В хода на предварителния преглед на трудовете на кандидата по конкурса прецених, че част от представения списък на публикациите няма да бъдат рецензирани, а за други ще бъде отбелязано, че основни положения в тях се възпроизвеждат в монографията, учебника, както и други публикации

Не рецензирам монография под № 1.1 поради факта, че тя е възпроизведена в преработеното и допълнено издание 1.2 - обект на настоящата рецензия. Това е видно и от авторското пояснение към 1.2.

Не рецензирам публикации, които не са по темата на конкурса № 2, №4, №10, №18, №19

В качеството на аргумент за възпроизведени положения от една в друга публикация бих посочила: публикация № 12- и монографията

Налице е идентично съдържание на публикация 12 и текст стр 83-91 /монография/.

Считам, че **в количествен план представените и рецензирани публикации съответстват на установените изисквания в ЗРАСРБ, „Правилник за приложение на ЗРАС РБ, както и вътрешните правила на УНСС**. Публикувана от автора **монография под №1.2 съответства на основно изискване в**

посочените нормативни документи към кандидатите за заемане на академична длъжност доцент.

Монографията „Глобални вериги на доставка“, второ преработено издание от 2017 година, публикувана в академичното издателство ИК УНСС с двама авторитетни рецензенти профд-р А. Василева и доц. д-р Ив. Стойчев/256 страници/ изследва същността и разновидностите на веригите на доставка, както и на глобалните вериги на доставка. На основата на 161 източника последователно се характеризират веригите на доставка вкл глобалните вериги на доставка, тяхното стратегическо управление, стратегическите взаимоотношения нагоре и надолу по веригата, както и темата за устойчиво развитие и глобални вериги на доставка. Очертани са връзките между конкурентоспособност и веригите на доставка.

В учебника/публикация №5/ „Глобални вериги на доставка/моделиране и управление/, 2016 година ИК УНСС със същите рецензенти е налице системно представяне на управленските измерения на веригите на доставка в т.ч глобалните вериги на доставка. В рамките на осем глави/340 страници/, при използване на 58 източника авторът последователно запознава студентите със същността на веригите на доставка вкл глобалните вериги на доставка, основните функции от възпроизводствения процес/снабдяване, производство и иновации, дистрибуция и транспортиране/, както и управленските дейности като прогнозиране, планиране, управление на запасите и на качеството. Следва да се подчертае наличието на казуси и задания към всяка глава, което е sine qua non за съвременния обучителен процес. Структурата и съдържанието на учебника следват структура на обичайните програми по управление на веригите на доставки, както в българските, така и в чуждестранните висши учебни заведения. В отделните глави /например управление на запасите/ коректно са отбелязани установени в теорията и практиката положения.

Считам, че **в изследователските проекти, статии, както и доклади, авторът успешно следва тематиката на веригите на доставка вкл и глобалните вериги на доставка/** публикация №3 посветена на конкурентоспособността на металургичната промишленост с успешен акцент за връзките и зависимостите на отрасъла нагоре и надолу по веригата на доставки; публикация №6 изследваща темата за рисковете и съдържаща се в монографията; публикация № 7 посветена на устойчивите вериги на доставка, тематика, третирана и в четвърта глава на монографията, публикация №8, посветена на кръговата икономика, макар и не дефинирана по този начин; публикации № 9 и №20, посветени на въпроси за веригите в селското стопанство; публикация №11, третираща важни аспекти на „разделяне/ интегриране на дейностите в рамките на логистичните процеси във веригата на доставки. В публикации №№ 12, 14, 15 се изследват новите тенденции в управлението на веригите на доставки: икономичните вериги, устойчиво развитие. Тази проблематика, както бе посочено, е намерила място и в самата монография.

5. Синтезирана оценка на основните научни и научно-приложни приноси на кандидатите

Кои са основните аргументи по отношение на оценката за приносите на кандидата? На вниманието на научното жури бих посочила както следва

- В **количествен аспект** следва да се **отбележи обемното** творчество на кандидата- монография,учебник, статии , доклади и др. Наличието на монография съответства и на нормата на ЗРАС в РБ/член 24/.
- В **качествен аспект бих искала да посоча ерудираността** на автора по темата вериги за доставка,вкл глобални вериги на доставка/ГВД/. Това доказват неговите трудове, добри познания за съвременните академични изследвания,както и интрепретирането на утвърдени постановки от областта на международния мениджмънт, транспорт,прогнозиране и др.
- Въвеждането на тематиката на веригите на доставка вкл глобалните вериги на доставка в обучението по МИО и международен бизнес в ОКС бакалавър и ОКС магистър. В този смисъл кандидатът по конкурса **обогаत्या проблематиката по международен бизнес,третиран в широкяя смисъл на понятието.**
- Усилията за **изясняване на съществени** моменти от характеристиката на глобалните вериги на доставка/ГВД/:еволюцията, връзката и взаимодействието между веригата на прибавента изгода или както авторът я нарича стойност и глобалната верига; управленски аспекти. **Акцентът е от позициите на разбиранията на представителите на логистиката.**
- Добро впечатление **прави интерпретирането на традиционните възгледи на М. Портър за веригата на прибавена изгода**,назовавана от кандидата верига на стойността ,в процеса на изясняване на многоаспектната природа на веригите за доставка вкл. ГВД
- **Умело интегриране на различни положения от управлението,управлението на маркетинга,транспорта, прогнозирането на стоковите пазарите и др. в пресъздаване на управленския модел на веригите на доставки вкл.ГВД.** В учебника за тяхното управление кандидатът по конкурса включва добре познатите въпроси като производство и иновации,транспортната задача и маршрутната схема,маркетинговият подход при изясняване на клиентите на компанията,както и тематиката за ERP моделите. Това **интегриране предлага на обучаваните възможност да придобият нови знания,както и да осмислят приложимостта на знания,предлагани от други дисциплини .**
- **Заслуга на кандидата е изясняване на актуалните въпроси в международния бизнес- ролята на компаниите по разработване на стратегии за устойчиво развитие.** На фона на очертаване на традиционните подходи вкл зелени доставки се поставя въпросите и за кръговата икономика,макар и не с ползването на този утвърден термин. Темата за устойчиво развитие е актуализирана с сбито представяне на 17 те цели на развитието на ООН до 2030 година, както и с опита на автора да ги конкретизира по отношение на ГВД **в стегнат табличен вид. .**

- Успешно *представяне* и *довеждане на резултатите от научната дейност чрез участие в конференции* на академичната общност в България и чужбина. Внимателният прочит на рецензираните трудове доказва възможността на кандидата именно чрез *форумите на научната общност да сподели резултатите от своите проучвания.*
- Въвеждане на адекватни към *ГВД управленски инструменти- моделът на американските изследователи EPIС, както и темата за управление на риска и съответните стратегии.*
- В оценката на приносите на трудовете на кандидата е важно да се обърне внимание и на третираните от него *тематиката за отношенията с партньори по ГВД, както и МСП. Постановка особено важна в контекста на доминиращите играчи както в България-над 90% от стопанските субекти са МСП.* Това е валидно за все още третирания все още като фабрика Китай и за страните от Азия, Африка и Латинска Америка. Демонстриран е интересен подход при изследване на добре позната тематика за стратегически съюзи/ бърз отговор, съвместно планиране и др/. Тук той се докосва до тема, подценявана в България и обект на нарастващ интерес в съвременната теория и практика: *ролята на доверието между партньорите.*
- Внимателният прочит на трудовете- статии, доклади , монографията и учебника разкриват *развитието на автора като изследовател.* Обстоятелство, което е важно при оценка на приносите му във връзка с конкурса за доцент.
- В съответствие с бъдещата академична длъжност доцент считам за особена негова заслуга е грижливото обяснение на представяните от него модели. В учебника изказът е ясен и стегнат. Приведената оценка се подкрепя и от приведените казуси и задачи за самоподготовка.

6. Основни критични бележки и препоръки към всеки кандидат поотделно

В съответствие с бъдещата изследователска и преподавателска работа на кандидата по конкурса бих искала да отправя към гл. ас. д-р Доброслав Моллов следните *препоръки:*

На първо място за подхода при изясняване на тематиката за ГВД. Както в началните части на монографията, така и на учебника се тръгва от вижданията на логистичната гилдия. При изработване на класификацията на ГВД акцентът е управленски /вкл икономични и т.н/ и логистичен. Добре би било темата за ГВД да бъде представена и в познатия аспект на международния бизнес. Бих препоръчала да се вземат под внимание *изследванията на представители на академичната общност като Р. Болдуин,*

К. Прахалад, както и публикации/изследвания на подделения на СТО и УНКТАД, на ЮНИДО, ОИСР и много други при третиране на естеството и видовете ГВД. Обикновено ГВД се конфигурира от: купувач/или краен производител/обикновено това е ТНК и доставчик/ производители на готова продукция или компоненти . **И безспорно между тях са представяните от автора логистични компании, транспортни звена, посредници, хъбове и др.** Пак в контекста на бъдещата работа на кандидата по конкурса е добре да се видят многобройните специфични типове контракти/ сделки по ГВД съобразно отраслите- хранително вкусовата промишленост, конфекция, автомобилостроене, електроника и др, преподавани отдавна от членовете на катедра МИО и бизнес. Именно тези договори определят системата от отношения нагоре и надолу по веригата. Това е и спецификата на ГВД. Тези контракти и тяхното изпълнение се асоциират и с проблемите на устойчивото развитие.

На следващо място бих препоръчала на кандидата да **премести фокуса си от теория и примери на отделни чуждестранни компании към изключително богатата и динамична практика в България. Това ще допринесе и за подобрата подготовка на обучаваните**

На фона на логичното построяване на основните трудове и на ясната позиция на автора за интердисциплинарния характер на изследваната от него проблематика е налице **ненужен акцент на някои отдавна известни въпроси, осветлени в българската литература още през 80 те години на 20 век за /вж учебник глава трета/ и др.** Подобни са нещата и при други части главно в учебника. В тази връзка бих препоръчала при изясняване на съвременните тенденции да се представят и ползваните софтуерни продукти при управление на веригите на доставки, както и прогнозирните промени вследствие на автоматизация и роботизация на процесите. Отделните примери в учебника/казусът Амазон /не дават очаквания отговор. Считаю, че посочените в биографичната справка компетенции на автора, са естествена предпоставка за реализирането на тази препоръка,

Бих препоръчала на кандидата **независимо от неговата ерудираност и познания на чуждестранната литература да отчита, независимо приема или не публикации по темата в на български автори , както и разработки на колегията от катедрата/ учебници, докторски дисертации** изследователски проекти третиращи въпросите за ГВД за устойчивото развитие, рециклирането на отпадъците , кръговата икономика и др/.

В качеството на критични бележки , отново с характер на препоръка , бих искала да посоча: **необходимостта от преход на представяне към постановки към засилване на аналитичността.** Пример е представянето на глобалните рискове, но как се проявяват при ГВД това много пестеливо е направено. В международната практика има примери, които доказват конкретната връзка и те биха могли да се ползват . По отношения на класификацията на вътрешните рискове, както и на рисковете по глобалната верига за доставка- отново бих препоръчала на автора да прояви прецизност при диференциране на грешките от рисковете.

Коректно би било в учебника да се откроява авторовият принос от постановки, съдържащи се в други публикации. По честото привеждане на ползваните източници би допринесло за това. Препоръчвам и на кандидата по конкурса д-р Доброслав Моллов внимателно да борави с преводите на основни понятия от английски език на български. Тази препоръка е различна от отбелязания под номер 2 принос - уточняване на дефиниции. Позволявам си да не приема така дефиницията от автора научен принос. Становището ми е резултат на внимателния прочит на неговата продукция. Обучителният процес изисква препоръчаната прецизност.

Заклучение

На основата на представените характеристики на трудовете на кандидата по конкурса, както и на неговата педагогическа дейност и при положителния баланс на положителни оценки и препоръчително критични бележки, както

и в съответствие с направлението на конкурса и съобразно ЗРАС в РБ, както и Правилника за неговото приложение препоръчвам на уважаемото жури по конкурса да предложи на Факултетния Съвет на факултет Международна Икономика и Политика в УНСС да бъде присъдена академичната длъжност доцент в УНСС на гл.ас. д-р Доброслав Моллов от катедра МИО и бизнес /УНСС

София 28 ноември 2017

Подпис:
/профдикн Бистра Боева, засл. професор/